

ПРАВОСЛАВЉЕ

11. Септембар

УСЕКОВАЊЕ ГЛАВЕ СВ. ЈОВАНА КРСТИТЕЉА УСЕКОВАЊЕ

Један од два празника Јована Претече, који спада међу 15 највећих хришћанских празника, Усековање се свагда светкује 11. септембра (29. августа по старом календару). На овај празник се опомиње на страдање Светог Јована, а по томе што је посечен (одрубљена му је глава) празник је назван усековање. Бојећи се да не васкрсне, царица Иродијада, по чијој је злој жељи Претеча у тамници посечен, захтевала је да јој донесу његову главу, коју је заповедила да сахране одвојено од тела. Глава овог светитеља је, међутим, налажена три пута, па се и у Цркви и у нашем народу светкују сва три налаза, тзв. Обретења главе Светог Јована.

По народном веровању, Усековање је "тежак празник" и тада је настао "зао час". С тога се овај дан проводи без весеља, па у усечене или насечене дане раније нису склапане веридбе (предели Качар и Груза у

Шумадији), нити се свадбовало (Височка нахија у Босни), нити у прошевине ишло. Усечним даном се није радило ништа око семења, а жене у Банату су веровале да би се исекло све што би на овај дан скројиле, сашиле или изаткале. Такође се ни нож овог дана није узимао у руке, нити је њиме сечен хлеб, јер то подсећа на страдање свечево, а из истог разлога се није јело ништа од црног или црвеног рода и плодова, особито црно грожђе - да се не би ране позлећивале.

Усековање је посни дан, а раније се и једноничило. Неки наши родови имају Усековање за крсну славу.

ПРАВОСЛАВНИ ПРАЗНИЦИ У СЕПТЕМБРУ МЕСЕЦУ

11. СЕПТЕМБАР
УСЕКОВАЊЕ ГЛАВЕ СВЕТОГ ЈОВАНА КРСТИТЕЉА
УСЕКОВАЊЕ

21. СЕПТЕМБАР
Рођење Пресвете Богородице
МАЛА ГОСПОЈИНА

27. СЕПТЕМБАР
Воздвижење Часног Крста
КРСТОВДАН

21. Септембар

Рођење Пресвете Богородице МАЛА ГОСПОЈИНА

Мала Госпојина, када се слави рођење Богородице, спада у ред највећих црквених празника - убраја се међу 15 великих, 12 Господњих и 5 главних Богородичиних празника. У народу се овај дан светкује и под именом Мала Госпојина (или Госпођа) или Мала Богородица, која је била у нарочитом поштовању жена.

У привредном животу је Мала Госпојина означавала време од кога се почињало орање и сетва озимих усева, као што је било уобичајено у Хомољу. У херским селима у Банату је о Малој Госпојини била сточарска свечаност, позната као овновска свадба, када су на салашима пуштани овнови међу овце. Да би било што више женских јагањаца, претходно су девојчице пројавивале на овновима.

У многим нашим насељима се овога дана одржавају сабори и панађури, од којих је најпознатији малогоспојински вашар у Тополи, Установљен за владе кнеза Александра Карађорђевића 1847. године. Такође је и више насеља у којима су овога дана месне светковине (заветине, прославе, обетине, молитве или литије), а и многи наши родови имају Малу Госпојину за кућанску славу.

У старо време су јесенске свадбе, када је било највише удадби и женидби, почињале од Мале Госпојине.

27. Септембар

Воздвижење Часног Крста КРСТОВДАН

Крстовдански једнодневни пост је раније у народу строго одржаван, па се о овом дану говорило: ко се крсти, тај и пости.

У цркви се овај дан празнује као Воздвиженије Часног Крста, који је један од

12 великих Господњих празника. Часни Крст, на којем Исус Христос издахнуо разапет, пронашла је царица Јелена, мати цара Константина, оснивача Цариграда, на овај дан 317. године, укопан је у темељу идолског храма посвећеног богињи Венери. У чудотворну моћ Часног Крста осведочили су се од самог његовог налаза, јер су њиме васкрсавани умрли и исцељивани многи болници.

Зато се овај крст назива Часним и животноћним. Крст је касније, 628. године, уздигао на Голготу и положио га у храм Светог Васкрсења цар Ираклије, узневши га у бедној одећи и босног, попут Христа који је под њим

посртао носећи га ка свом губилишту.

У нашем народу се верује да на Крстовдан ваља ископати рупе за садњу воћки, да би се гране крстиле - то јест, воћка разгранавала. У Лесковачкој Морави су на Крстовдан носили на освећење у цркву босиљак, грожђе, жито и јабуку, верујући да ће босиљак, који потом држе за иконом, потопљен у воду помоћи женама при рађању. Из истог разлога су у Хомољу на Крстовдан у рану зору брали каравиол и чубар, верујући да ће помоћи породиљама да се раскрсте од бремена.

У многим крајевима се време предсказивало по томе какво је на Крстовдан. Веровало се да ће зима бити снеговита ако је на тај дан облачно ид а ће бити сушна година ако је на Крстовдан суво.

Крстовдан је заветни дан у неким насељима и крсно име појединих наших родова, а ћерамиције су га светковале као своју занатску славу.

Миле Недељковић
Српски обичајни календар